

Esimerkkejä jäämistösuunnittelusta

testamentti, lahja, henkivakuutus ja
edunvalvontavaltuus

Leppävaaran Seniorit ry

Espoo 04.04.2024

© Lakimies, oikeustieteen maisteri Taisto Eronen

Lakipalvelu Taisto Eronen

taisto.eronen@lakipalvelu-eronen.fi / 050 409 9160

Testamentti

TESTAMENTTI

Tekijä

Kalle Väänänen
xxxxxx-xxxx
Espoonkaari 12, 02250 Espoo

Määräys

Viimeisenä tahtonani ja testamenttina määrään, että kuoltuani jaetaan omaisuuteni rintaperillisten Kaisan, Antin ja Erkin kesken siten, että:

1. Kaisa saa asunto-osakehuoneistoni.
2. Antti ja Erkki saavat kesämökkini, puoliksi kumpikin.
3. Pörssiosakkeeni ja pankkitalletukseni jaetaan tasan kullekin rintaperilliseni.

Määrään vielä, että rintaperillisten nykyisillä tai tulevilla aviopuolisoilla ei ole avio-oikeutta tällä testamentilla perintönä saatuun omaisuuteen, ei sen sijaan tulleeeseen omaisuuteen, eikä sen tuottoon.

Jakelu

Tämä testamentti on laadittu kolmena (3) alkuperäisenä kappaleena. Yksi testamentin tekijälle ja yksi kappale kummallekin testamentin todistajalle.

Päiväys ja allekirjoitus

Espoossa 22.01.2023
Testamentin tekijän allekirjoitus

Todistuslausuma ja todistajien allekirjoitukset

Varta vasten kutsuttuina ja yhtä aikaa läsnä olleina todistajina vakuutamme, että Kalle Väänänen, jonka henkilöllisyyden olemme tarkistaneet, on omakätisesti allekirjoittanut tämän testamentin. Toteamme, että Kalle Väänänen on tehnyt testamentin vapaasta tahdostaan sekä täydellä ymmärryksellään.

Aika ja paikka sama kuin edellä

Todistajien allekirjoitukset

Keskinäinen testamentti – mikä se on?

- Keskinäinen testamentti on kahden testamentin yhdistelmä samaan asiakirjaan:

Antti -----> Bertta

Antti <----- Bertta

- jossa Antti antaa testamenttimääräyksen Bertan hyväksi ja Bertta antaa testamenttimääräyksen Antin hyväksi, minkä lisäksi kumpikin puoliso määrää yhteisymmärryksessä toissijaissaajiksi esim. rintaperillisensä.
- On yleensä myös molemminpuolisesti ehdollinen – toisen määräyksen pysyvyys edellyttää toisen määräyksen pysyvyyttä.
- Ehdollisuus näkyy testamentin peruuttamisessa. Jos esimerkiksi Bertta muuttaa salassa oman Antin hyväksi tekemänsä testamenttimääräyksen Kallen hyväksi, Bertta menettää sen edun, jonka on Antilta saanut.
- On syytä tehdä kahtena kappaleena – yksi kappale kummankin puolison tallettavaksi.

TESTAMENTTI

Tekijät

Kalle Väänänen

xxxxxx-xxxx

Espoonkaari 12, 02250 Espoo

Kaisa Väänänen

xxxxxx-xxxx

Espoonkaari 12, 02250 Espoo

Määräys

Viimeisenä tahtonamme ja testamenttina määräämme, että toisen meistä kuoltua saa jälkeen elänyt täyden omistusoikeuden kaikkeen ensiksi kuolleen omaisuuteen.

Meidän molempien kuoltua on omaisuutemme jaettava rintaperillistemme kesken tasan.

Toivomuksemme on, että rintaperillistemme eivät vaadi ensin kuolleen jälkeen lakiosaansa.

Jos toivomuksestamme huolimatta joku rintaperillisistämme vaatii lakiosaansa, ei lakiosaansa vaatinut rintaperillinen saa jälkeen elävän jälkeenkään kuin lakiosansa.

Määräämme, että rintaperillistemme nykyisillä tai tulevilla aviopuolisoilla ei ole avio-oikeutta meiltä saatuun tai sen sijaan tulleeseen omaisuuteen, eikä sen tuottoon.

Jakelu

Tämä testamentti on laadittu kolmena (3) alkuperäisenä kappaleena. Yksi testamentin tekijälle ja yksi kappale kummallekin testamentin todistajalle.

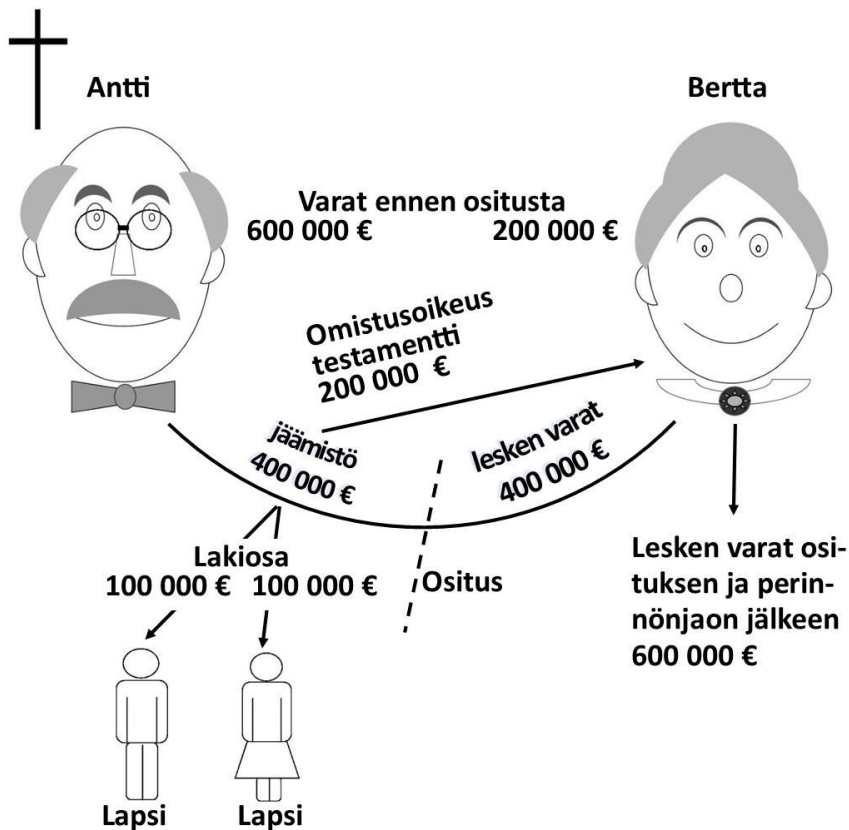
Päiväys ja allekirjoitus

Espoossa 22.01.2023

Testamentin tekijän allekirjoitus

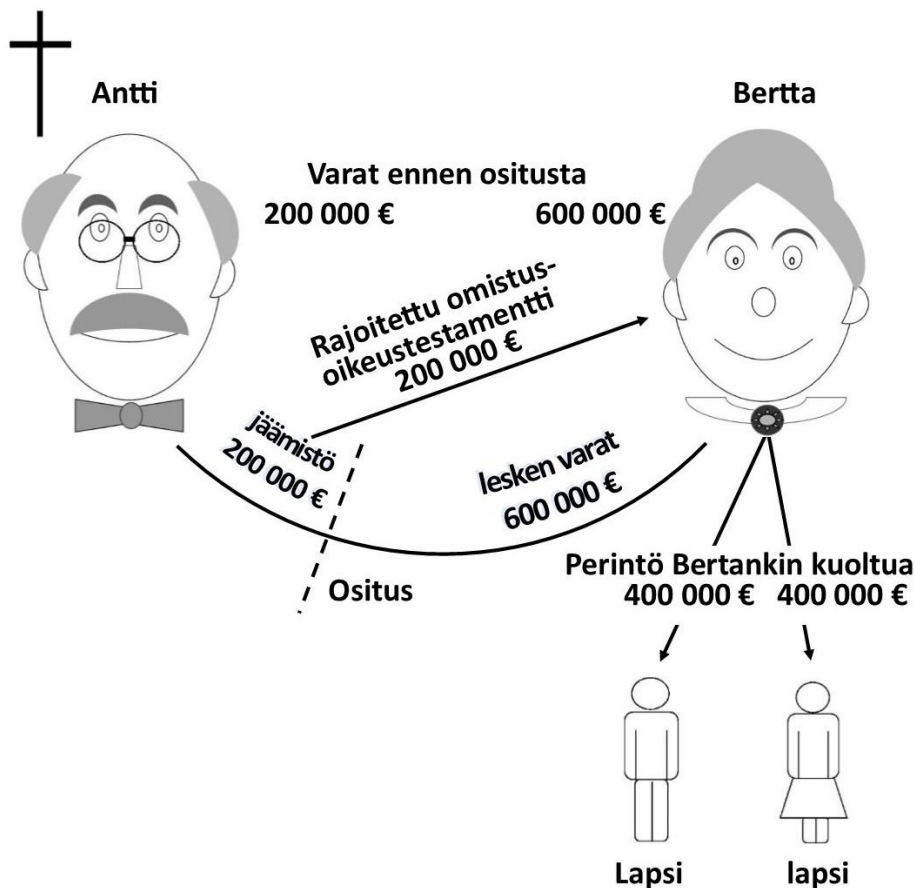
Todistuslausuma ja todistajien allekirjoitukset

Keskinäinen täysi omistusoikeustestamentti suosii voimakkaasti leskeä

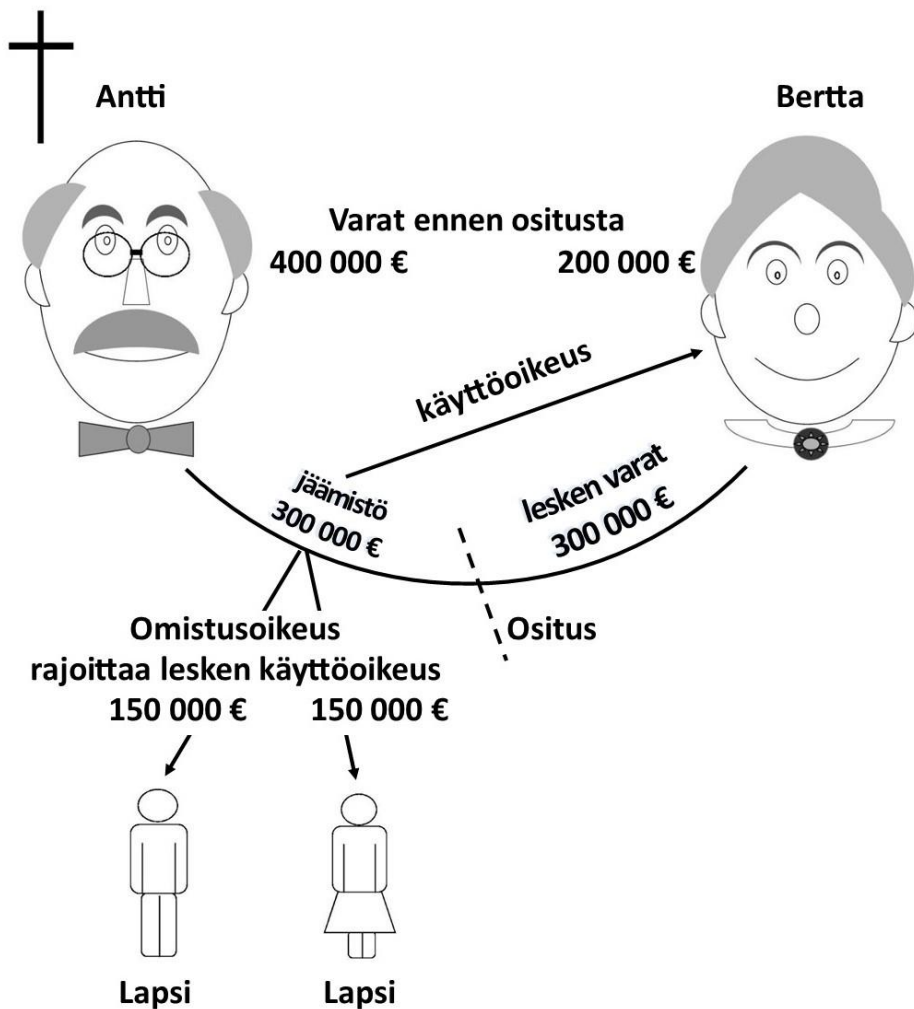
- Määrätään leskelle täysi omistusoikeus ensin kuolleen omaisuuteen
- Ei ole lesken oikeutta rajoittavaa toissijaismääräystä
- Leski voi vapaasti määrätä omaisuudesta; voi käyttää, myydä, lahjoittaa sekä tehdä testamentin omaisuudesta
- Rintaperilliset voivat vaatia lakiosaansa ensin kuolleen jälkeen; jos eivät vaadi, eivät voi sitä saada myöskään lesken kuoleman jälkeen
- Leski maksaa perintöveron ensin kuolleelta saamastaan perinnöstä (90 000 €:n puoliso vähennys huomioiden)
- Leskeltä saamastaan perinnöstä rintaperilliset maksavat perintöveron
- Täyden omistusoikeustestamentin verotus on ankaraa

Keskinäinen rajoitettu omistusoikeus-testamentti turvaa myös perillisiä

- Määrätään leskelle omistusoikeus ensin kuolleen omaisuuteen, jota rajoittaa toissijaismääräys rintaperillisten hyväksi
- Leski voi käyttää vapaasti omaisuutta ja voi sitä myydäkin, mutta ei voi lahjoittaa eikä testamentata omaisuutta
- Leski vetoaa tasinkoetuoikeuteensa, eikä anna rintaperillisille tasinkoa
- Rintaperilliset voivat vaatia lakiosaansa Antin jälkeen, mutta eivät vaadi heitä suojaavan toissijaismääräyksen vuoksi
- Leski maksaa perintöveron ensin kuolleelta saamastaan perinnöstä (90 000 €:n puoliso vähennys huomioiden)
- Lapset maksavat lesken jälkeen perintöveron, jota lieventää perinnön saaminen erikseen kummaltakin vanhemmalta

Keskinäisellä käyttöoikeustestamentilla leskelle määräysvaltaa

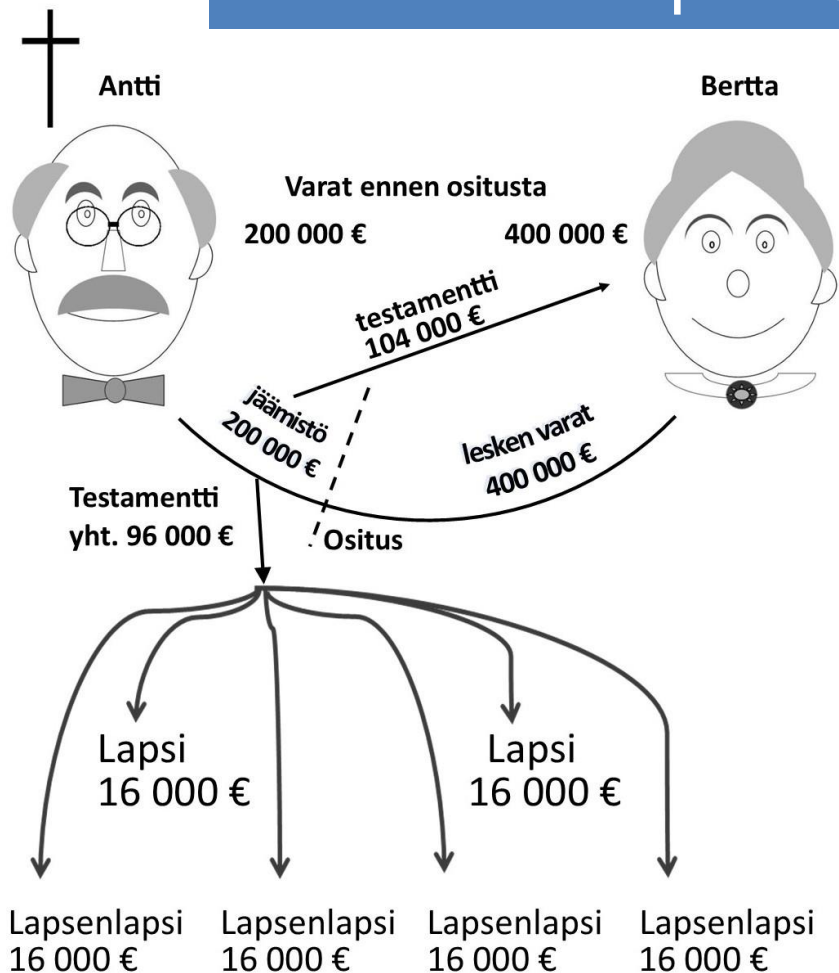

- Määrätään leskelle käyttöoikeus ensin kuolleen omaisuuteen
- Rintaperillisille omistusoikeus, jota rajoittaa lesken käyttöoikeus
- Leski voi käyttää vapaasti omaisuutta mutta ei voi sitä myydä, ei lahjoittaa eikä testamentata omaisuutta
- Rintaperilliset voivat vaatia lakiosaansa ensin kuolleen jälkeen - heillä on oikeus saada omaisuus rajoittamattomana
- Lesken ei tarvitse maksaa perintöveroa
- Lapset maksavat perintöveron ensin kuolleen omaisuuden siitä arvosta, josta on vähennetty lesken käyttöoikeuden arvo

Kuinka käyttöoikeuden arvo lasketaan?

- Omaisuuden arvo 400 000 €
- Käyttöoikeuden haltijan ikä 70 v. ikäkerroin 7
- Tuotto 5 % / 400 000 € = 20 000 €
(kesämökki 3 %)
- Käyttöoikeuden arvo $7 \times 20\,000\text{ €}$ = 140 000 €
- Omaisuuden arvo 400 000 €
- ./.. Käyttöoikeuden arvo - 140 000 €
- Omaisuuden perintöverotettava arvo = 260 000 €

Testamentista luopuminen, sukupolven ylittäminen ja perinnön pilkkominen

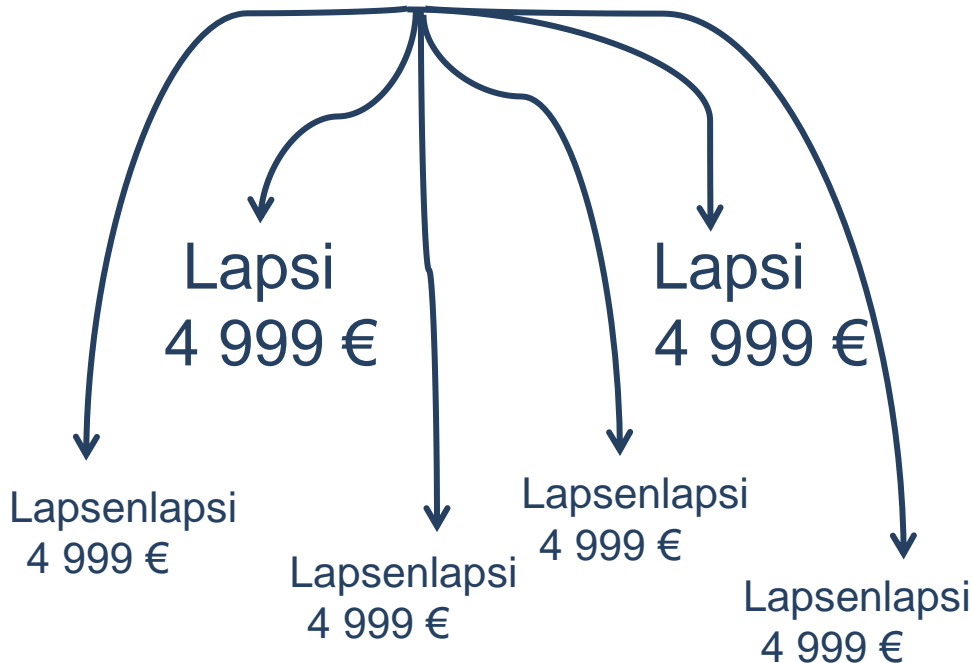
- Jos halutaan minimoida perintöveroja, voidaan perittävän jäämistön varoja jakaa ”ylisukupolvisesti” myös rintaperillisten jälkeläisille eli perittävän lastenlapsille ja näin pilkkoa perintöä
- Tällä tavoin voidaan testamentata omaisuutta osin rintaperillisille, osin lastenlapsille ja osin myös perittävän puolisolle
- Tällöin rintaperilliset voivat luopua testamentista osittainkin, niin että eivät saa täyttä lakiosansaakaan, joka heidän olisi muutoin saatava
- Kukin lapsi ja lapsenlapsi saa 16 000 €, josta ei perintöveroa mene, kun veron alaraja on 20 000 €.
- Leskenkään ei tarvitse perintöveroa saamastaan omaisuudesta 104 000 € maksaa, kun puoliso-vähennyksen 90 000 € ja veron ala-ajan 20 000 € vuoksi voi verovapaasti saada yhteensä 110 000 €

Lahjat jäämistösuunnittelussa

- Lahja on varsin käyttökelpoinen väline jäämistösuunnittelussa:
 - Lahjalla voidaan pilkkoa perintöomaisuutta, kun osa omaisuudesta annetaan perillisille lahjana perittävän vielä eläessä ja osa testamentilla perittävän kuoltua. Näin voidaan saada aikaan merkittävää verosäästöä.
 - Jos omaisuutta myydään kauppahinnalla, jonka arvo on enintään 3/4 omaisuuden käyvästä hinnasta, katsotaan erotus lahjaksi, josta on maksettava lahjaveroa. Jos taas kauppahinta ylittää 3/4 omaisuuden arvosta, ei erotuksesta mene lahjaveroa. Tämä 3/4 kauppahintasääntö tarjoaa jäämistösuunnittelumahdollisuuksia.
 - Ennakkoperintökin on lahja, joka on yleensä otettava huomioon lahjanantajan/perittävän jälkeisessä perinnönjaossa. Suosilahjalla perittävä voi suosia yhtä rintaperillistään muiden rintaperillisten kustannuksella.
 - Lahjaveroilmoituksen tekeminen voi olla kannattavaa silloinkin, kun lahjasta ei lahjaveroa mene.

Verovapailla lahjoilla voidaan pilkkoa perintöomaisuutta

Antti ja Bertta

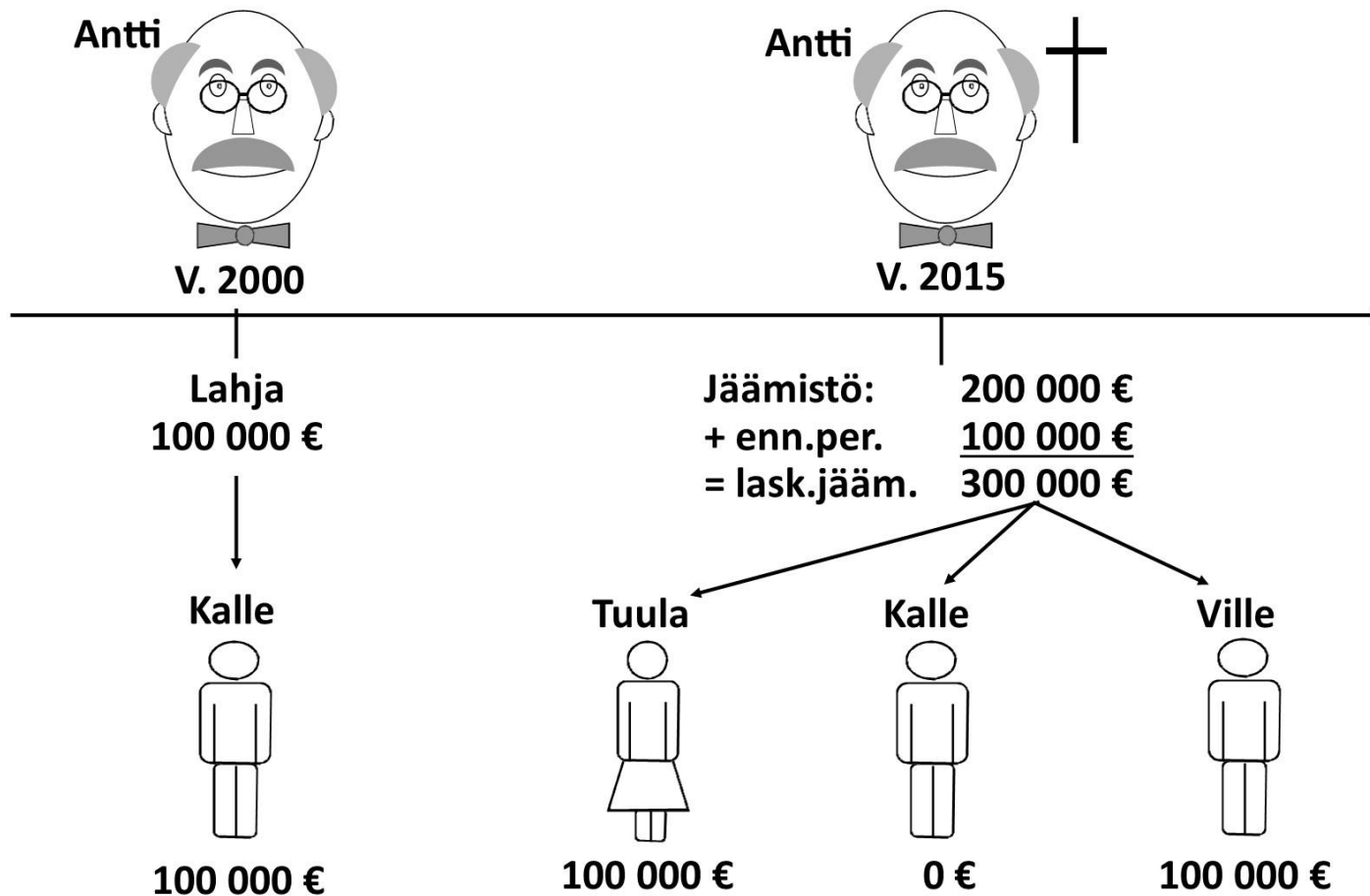
- Ei lahjaveroa lahjoista, joiden arvo ei yhteensä 3 v:n aikana ole 5 000 €
- Tällaisia lahjoja Antti ja Bertta voivat antaa verovapaasti 3 v:n välein lapsilleen ja lastenlapsilleen
- 9 vuoden aikana he kumpikin yhdessä ovat antaneet 6 jälkeläiselleen verovapaita lahjoja 179 994 €:n arvosta.
- 3 v:n aikana ennen perittävän kuolemaa annettu lahja lisätään saajan perintöosaan.
- Em. Yhteenlaskusääntö ei koske koti-irtaimistolahjoja

Omaisuuuden luovutus: myynti tai lahjoitus ja hallintaoikeuden pidätys

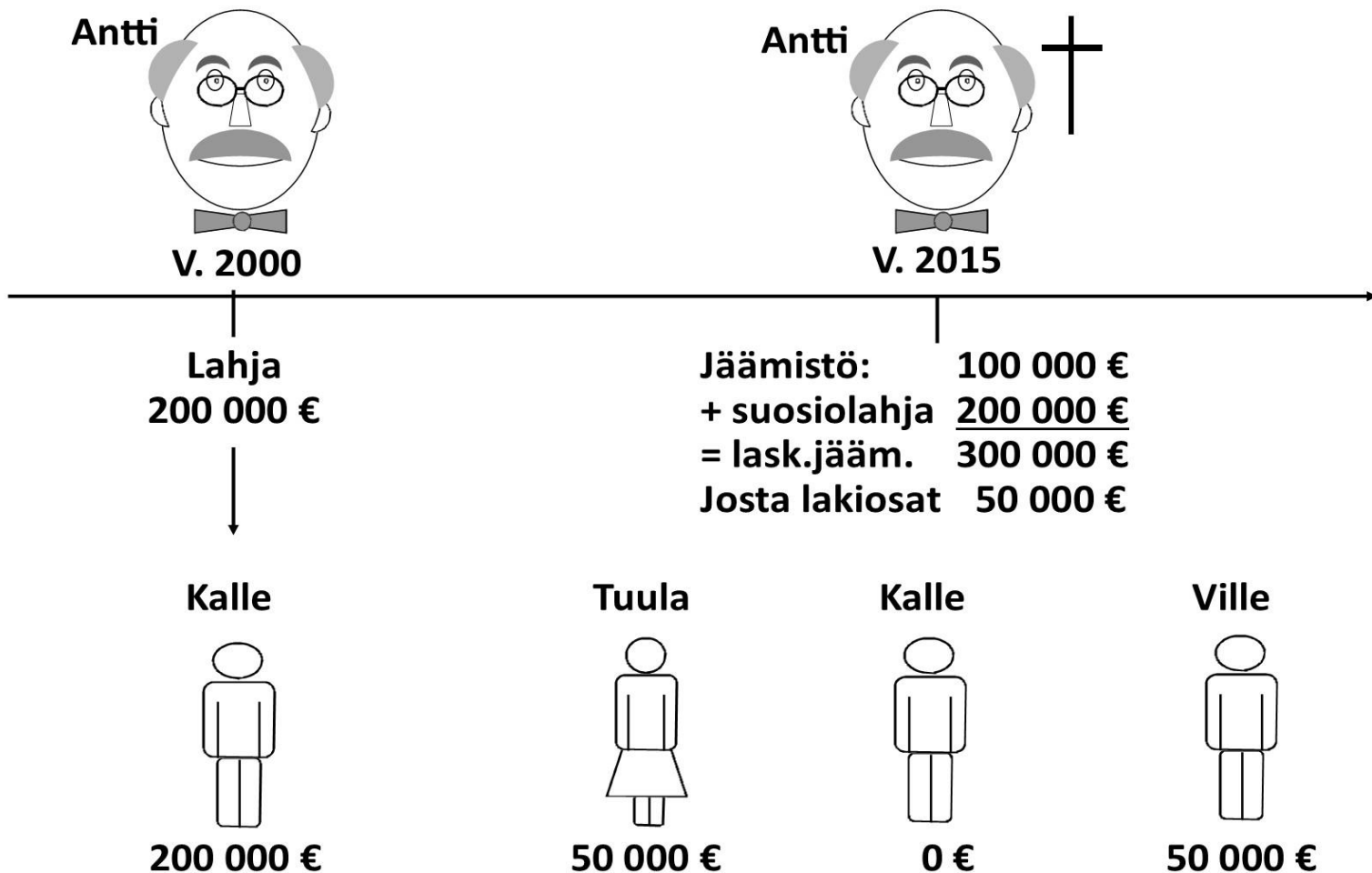
- Antti omistaa kesämökin ja myy tai lahjoittaa sen veljenpojalleen
- Antti pidättää kesämökkiin elinikäisen käyttöoikeuden (60 v. ikäkerroin 9)
- Antti on hankkinut kesämökin itselleen yli 20 vuotta sitten

Kauppa (laskentavaihtoehto 1)		Kauppa (laskentavaihtoehto 2)		Lahja	
Arvo	100 000 €	Käypä arvo	100 000 €	Arvo	100 000 €
Hallintaoikeus	27 000 €	Kauppahinta > 3/4	76 000 €	Hallintaoikeus	27 000 €
Käypä arvo	73 000 €	-hallintaoikeutena	27 000 €	Käypä arvo	73 000 €
Kauppahinta > 3/4	55 750 €	-rahana	49 000 €	Lahjavero II verolk.	19 330 €
Varainsiirtovero 3 %	1 673 €	Varainsiirtovero	1 470 €		
Hankintameno-olettama 40 %	22 300 €	Hankintameno-olettama 40 %	19 600 €		
Luovutusvoitto	33 450 €	Luovutusvoitto	29 400 €		
Luovutusvoittovero	9 773 €	Luovutusvoittovero	8 396 €		
Verot yhteensä	11 446 €	Verot yhteensä	9 866 €	Verot yhteensä	19 330 €

Ennakkoperintökin on lahja, joka voidaan ottaa huomioon perinnönjaossa

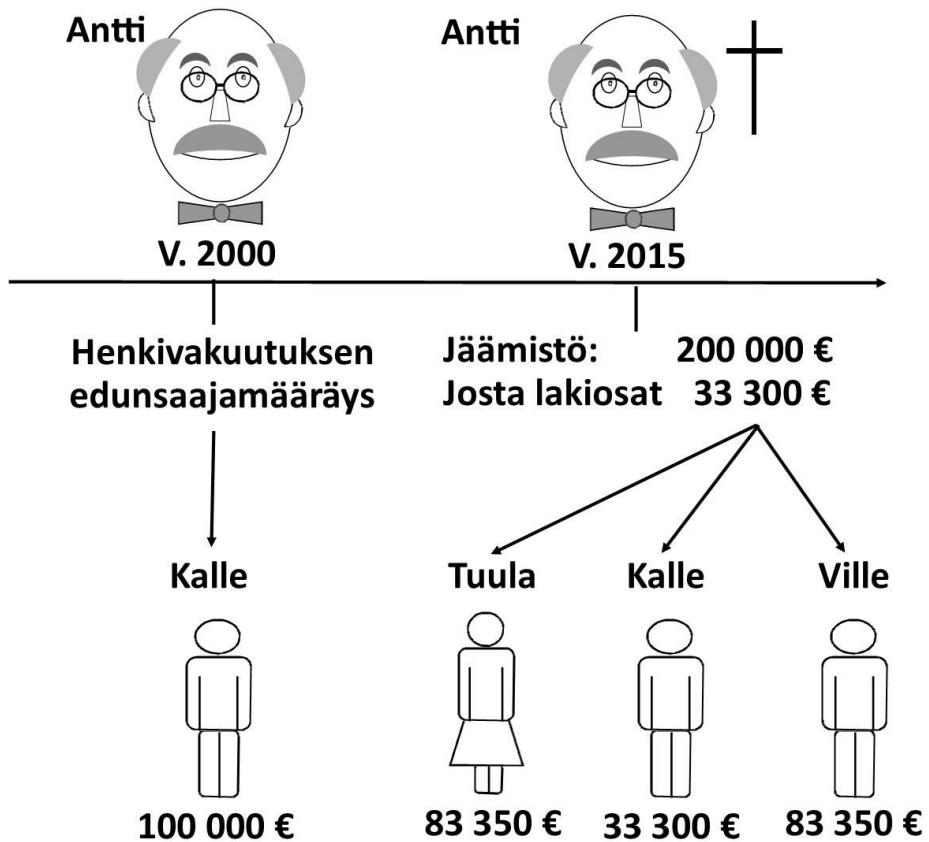
Suosiolahjalla voidaan suosia yhtä rintaperillistä

Henkivakuutus jäämistösuunnittelussa

- Henkivakuutus on erittäin tehokas ”väline” jäämistösuunnittelussa koska:
 - Henkivakuutuksesta saatu kuolemanvarakorvaus ei kuulu vakuutetun kuoleman jälkeen toimitettavassa osituksessa jaettaviin varoihin, eikä myöskään vakuutetun jäämistövaroihin, jos vakuutuksessa on voimassa oleva edunsaajamääräys.
 - Näin vakuutuskorvauksena saatu rahamäärä voidaan siirtää edunsaajalle osituksessa ja perinnönjaossa jaettavien varojen ohi, eivätkä ositusta ja perinnönjakoa määrittävät säännöt koske vakuutuskorvausta.
 - Henkivakuutuksella voidaan suosia aviopuolisoa (leskeä) määräämällä aviopuoliso vakuutuksen edunsaajaksi. Tällöin perittävän (vakuutuksenottajan) kuoltua leskelle maksettavaa vakuutuskorvausta ei oteta huomioon hänen varoinaan osituksessa.
 - Vakuutuskorvausta ei oteta huomioon myöskään perittävän jäämistön varoina, kun jäämistöä jaetaan perillisille.

Henkivakuutuksen edunsaajamääräys: henkivakuutuskorvaus ei kuulu jäämistön varoihin

- Vakuutuskorvausta ei huomioida perittävän jäämistön varoina
- Antti on ottanut henkivakuutuksen, jossa on edunsaajaksi määrätty yksi rintaperillisistä Kalle
- Antilla on myös testamentti, jossa jäämistö on määrätty muille rintaperillisille Tuulalle ja Villelle
- Kun Antti kuoli vakuutuskorvaus 100 000 € maksettiin Kallelle ja Antin jäämistö 200 000 € jaettiin tasan Tuulalle ja Villelle, 100 000 € kummallekin
- Kaikki rintaperilliset saivat varoja siis yhtä paljon, eli 100 000 € kaikille kolmelle
- Kun Kallen saama henkivakuutuskorvaus ei kuulu jäämistön varoihin, voi Kalle vielä vaatia lakiosansa jäämistön varoista, jolloin hän saisi vielä 33 300 €, eli yhteensä 133 300 € ja Tuulalle ja Villelle jäisi kummallekin vain 83 350 €

Johtavat periaatteet edunvalvonnassa

Itsemääräämisoikeus/Suojaaminen

Valtakirja (OikTL)

- Valtuutetun valinta vapaa,
- Tehtävien valinta vapaa,
- Ei valvontaa ulkoapäin

Itsemääräämisoikeus

Suojaaminen

Julkinen edunvalvonta (HolhTL)

- Edunvalvoja määrätään,
- Tehtävät määrätään,
- Viranomainen (DVV) valvoo

Itsemääräämisoikeus

Suojaaminen

Edunvalvontavaltuutus (EVVL)

- Valtuutetun valinta vapaa,
- Tehtävien valinta vapaa,
- Viranomainen (DVV) valvoo jos valtakirjassa ei toisin määrätä

Itsemääräämisoikeus

Suojaaminen

Mikä on edunvalvontavaltuutus?

- Laki edunvalvontavaltuutuksesta ollut voimassa 1.11.2007 lähtien
 - Valtuutuksen avulla henkilö voi etukäteen järjestää asioidensa hoidon siltä varalta, että hän myöhemmin sairauden, heikentyneen terveydentilan tms. syyn takia tulee kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan.
 - Allekirjoittamassaan edunvalvontavaltakirjassa henkilö valtuuttaa valitsemansa henkilön/henkilöt hoitamaan yleisesti tai erikseen määrittelemiään taloudellisia ja henkilökohtaisia asioitaan **sitten kun hän tulee kykenemättömäksi niitä hoitamaan.**
 - Valtakirja tulee voimaan sitten kun henkilö on tullut kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan, jolloin valvontaviranomainen (Digi- ja väestötietovirasto) vahvistaa valtuutuksen.
 - Valvontaviranomainen (dvv.) valvoo valtuutetun toimintaa. Edunvalvontavaltakirjassa voidaan rajoittaa viranomaisvalvontaa.

Edunvalvontavaltakirjan antaminen

Valtakirjan tiukat muotomääräykset

- Valtuuttajan on oltava oikeustoimikelpoinen (18 v., ymmärtää asian)
- Valtuutus tehtävä kirjallisesti ja allekirjoitettava (myös aika ja paikka)
- Kaksi **esteetöntä** todistajaa (18 v., ymmärtää asian)
 - Esteellisiä eli jäävejä todistamaan ovat: **valtuuttajan** puoliso, valtuuttajan tai hänen puolisonsa lapsi, lapsenlapsi, sisarus, vanhempi tai isovanhempi tai tällaisen puoliso, **valtuutettu** tai hänen puolisonsa sekä valtuutettuun tai hänen puolisoonsa edellä mainitussa suhteessa oleva henkilö
 - yhtä aikaa läsnä,
 - todistajalausuma (kuten testamentissa, on suotavaa)
- Valtakirjasta on käytävä ilmi vähintään:
 - valtuuttaja ja valtuutettu tai valtuutetut sekä toissijainen ja varavaltuutettu,
 - valtuutetun tai valtuutettujen kelpoisuus (yleisesti tai yksilöiden),
 - määräys valtuutuksen voimaantulosta kun valtuuttaja tulee kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan
- Valtuuttajan annettava valtakirja valtuutetulle tai valtuutetuille

Valtuutettu/valtuutetut

- Valtuuttaja valitsee itse **valtuutetun**, jonka tulee olla luonnollinen henkilö (ei siis mikään yhtiö, tms.)
- **Varavaltuutettu**, jos varsinainen valtuutettu tulee sairauden tai esteellisyyden vuoksi tms. syystä **tilapäisesti** estyneeksi hoitamaan valtuutetun tehtäviä.
- **Toissijainen** valtuutettu, jos varsinainen valtuutettu ei ota tehtävää vastaan, luopuu siitä tai tulee **pysyvästi** estyneeksi toimimaan valtuutettuna.
 - Vara- ja toissijaisen valtuutetun nimeäminen on suositeltavaa, koska olosuhteet voivat huomattavasti muuttua siihen mennessä kun valtuutus astuu voimaan
 - Varavaltuutettuja voidaan nimetä useampiakin niin, että ainakin yhden tulisi kuulua valtuuttajan lähipiirin ulkopuolelle ja olla **esteetön**
 - Jos esim. valtuuttaja haluaa antaa lahjan valtuutetulle tai tämän lähiomaisille, on valtuutettu esteellinen lahjoituksen toteuttamiseen valtuuttajan puolesta ja jos esteetöntä varavaltuutettua ei ole valittu, jouduttaisiin hakemaan julkista edunvalvojaa asia hoitamaan, mutta tämä ei onnistu koska julkinen edunvalvoja ei saa tällöinkään lahjaa päämiehen/valtuuttajan puolesta antaa – **suuri ongelma !**

Valtuutuksen vahvistaminen ja voimaantulo

- Kun valtuuttaja tulee kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan, **voi valtuutettu hakea valtakirjan vahvistamista digi- ja väestötietovirastosta**
- Vahvistamisen edellytyksenä on, että:
 - kysymyksessä on edunvalvontavaltuutus ja sen muoto on oikea,
 - valtuuttaja on ollut kelpoinen valtuutuksen tekoon,
 - Todistajat eivät ole esteellisiä, jäävejä,
 - valtuuttaja on menettänyt kyvyn hoitaa asioitaan,
 - valtuuttajalla ei ole edunvalvojaa valtakirjan asioista,
 - valtuutettu ei ole kykenemätön tai sopimaton tehtävään.
- Valtakirja on esitettävä alkuperäisenä sekä lääkärinlausunto tai muu luotettava selvitys valtuuttajan tilasta
 - lääkärinlausunnon tai muun selvityksen saamiseen valtuutetulla on oikeus valtuutuksen antamisen perusteella.
- Valtuuttajaa on kuultava vahvistamisen yhteydessä
 - myös aviopuolisoa on kuultava ja muitakin lähiomaisia voidaan kuulla

Taloudellisten asioiden hoito

- Huolellisesti **valtuuttajan etua edistäen** ja häntä kuullen
 - valtakirjasta ilmenevän kelpoisuuden ja valtuuttajan toimiohjeiden mukaisesti,
 - valtuutetun tekemä oikeustoimi sitoo, jos toiminut kelpoisuuden rajoissa,
 - toimivallan ylittänyt oikeustoimi sitoo, jos sopimuskomppani ei tiennyt ylityksestä
- Valtuutettu voi hoitaa kaikkia valtuuttajan taloudellisia asioita, **paitsi**:
 - kiinteistöjä ei voi myydä eikä pantata (asunto-osake ei ole kiinteistö),
 - eikä omaisuutta voi lahjoittaa
 - **ellei** valtakirjassa ole erillistä määräystä, että näin voi tehdä.
- Oikeustoimien luvanvaraisuus
 - eräiden oikeustoimien (mm. kiinteistön myynti ja panttaus) luvanvaraisuus **ei koske edunvalvontavaltuutusta**
 - jos valtakirjassa sallitaan kiinteistön myynti ja panttaus, ei valtuuttaja tarvitse tähän erikseen digi- ja väestötietoviraston lupaa
 - valtakirjassa voidaan kuitenkin määrätä, että lupa tarvitaan

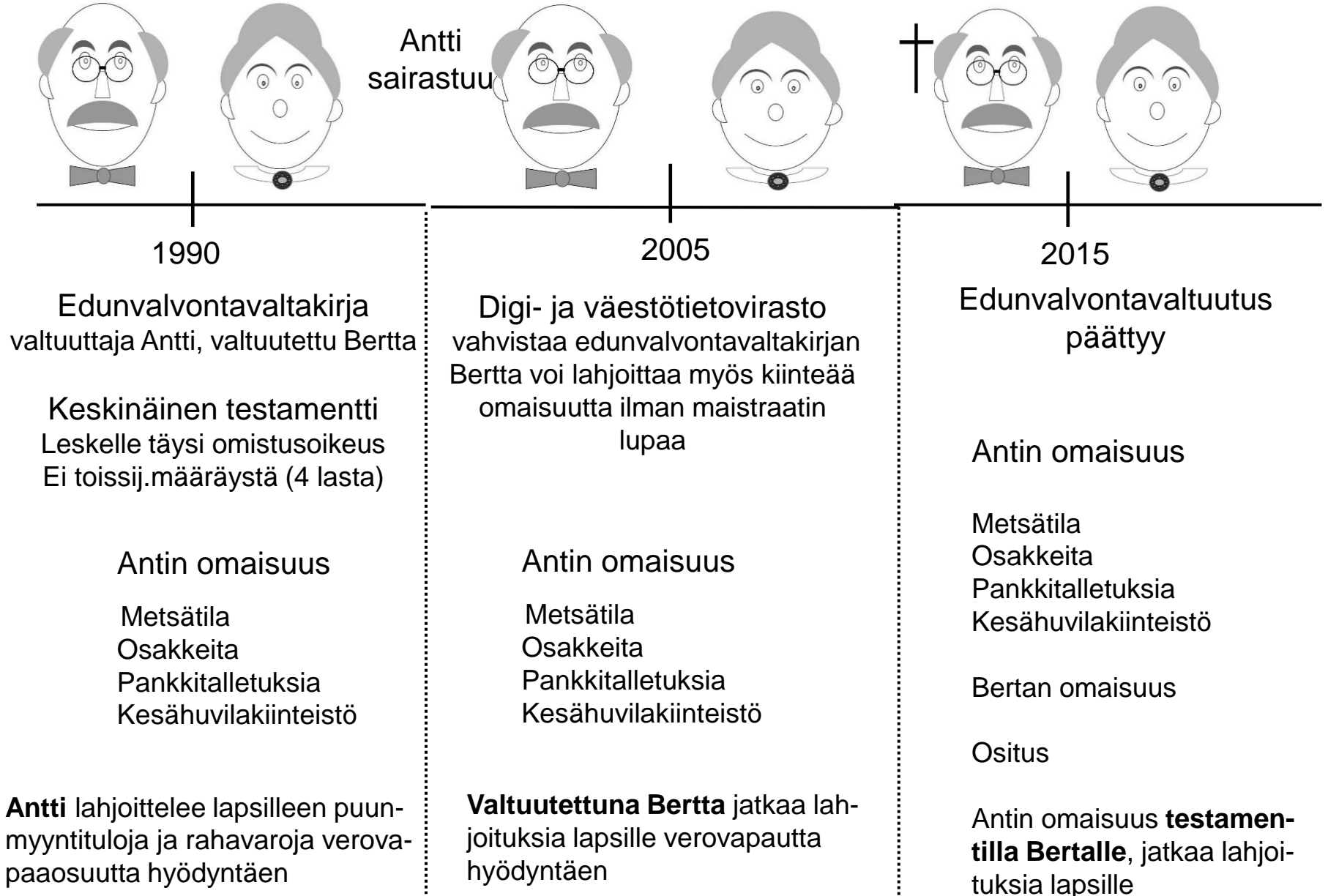
Henkilökohtaiset asiat

- **Jos valtakirjassa näin määrätään**, voi valtuutettu edustaa valtuuttajaa sellaisissa henkilöä koskevissa asioissa, joita valtuuttaja ei ymmärrä päätöksentekohetkellä
- Valtuuttajan henkilöä koskevia asioita ovat mm.:
 - valtuuttajan hoitoon ja hoivaan liittyvät asiat,
 - salassa pidettävien tietojen luovutukseen liittyvät kysymykset, ja
 - asumiseen liittyvät kysymykset (esim. palveluasuminen)
- Valtuuttajan hoitoa koskeva suostumus
 - edunvalvontavaltuutettu on potilaan laillinen edustaja, jota on kuultava ennen tärkeää hoitopäätöstä ja joka voi antaa suostumuksen hoitoon
 - myös potilaan lähiomaisia voidaan kuulla ennen tärkeää hoitopäätöstä
 - potilaan vakaasti ilmaisema tahto (esim. kirjallisessa hoitotahdossa) sitoo valtuutettua ja omaisia
- Korostetun henkilökohtaiset asiat
 - Valtuutetulla ei ole kelpoisuutta valtuuttajan puolesta mm. antaa suostumusta avioliittoon, tunnustaa isyyttä, eikä tehdä tai peruuttaa testamenttia.

Edunvalvontavaltuutuksen lakkaaminen

- Valtuutuksen peruuttaminen ennen sen vahvistamista
 - valtuutus päättyy kun tehdään uusi valtakirja, tai kun
 - otetaan valtakirja pois valtuutetulta, tai
 - ilmoitetaan valtuutetulle peruutuksesta
- Valtuutuksen peruuttaminen sen vahvistamisen jälkeen
 - peruuttaminen tulee voimaan kun digi- ja väestötietovirasto on vahvistanut peruutuksen
 - ennen peruutuksen vahvistamista digi- ja väestötietovirasto tutkii onko valtuuttaja ymmärtänyt peruutuksen merkityksen (ei vahvisteta jos valtuuttaja ei ymmärrä)
- Vahvistettu valtuutus lakkaa kun:
 - valtuutettu ilmoittaa digi- ja väestötietovirastolle luopuvansa tehtävästään,
 - valtuuttaja kuolee,
 - valtuuttajalle määrätään edunvalvoja,
 - valtuuttaja menee konkurssiin

Esimerkki: edunvalvontavaltuutus ja testamentti

Kiitos !

On hyvä tiedostaa, että arkikokemuksen mukaan testamentin tekeminen ei lyhennä tekijänsä elinaikaa 😊

Kutsun teidät seuraamaan myös facebook-kirjoitteluani jäämistösuunnittelusta sivulla:
Lakipalvelu Taisto Eronen